

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 89 1 P 012787 16 Rev
Banjaluka, 14.03.2017. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Darka Osmića kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Jadranke Stanišić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužilaca G.Š., I.I. i A.R., I.I., koje zastupa punomoćnik M.K., advokat iz S., protiv tuženog CRHV AD B.L., koga zastupaju S.K. i B.K., advokati iz B.L., radi naknade štete, odlučujući o reviziji tužilaca protiv presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 89 1 P 012787 Gž 2 od 15.06.2016. godine, na sjednici održanoj dana 14.03.2017. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju.

Objasnenje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Sokocu broj: 89 1 P 012787 06 P2 od 15.10.2015. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužilaca da se obaveže tuženi da tužiocu G.Š. isplati iznos od 412.670,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom po stopi određenoj Zakonom o visini stope zatezne kamate počev od 17.05.2006. godine pa do konačne isplate, te da tužiocu A.R. isplati iznos od 412.670,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom po stopi određenoj Zakonom o visini stope zatezne kamate, počev od 17.05.2006. godine, kao dana podnošenja tužbe pa do konačne isplate. Istom presudom obavezani su tužiocu da tuženom isplate troškove parničnog postupka u iznosu od 36.366,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana donošenja presude 15.10.2015. godine pa do isplate, u roku od 30 dana.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 89 1 P 012787 Gž 2 od 15.06.2016. godine žalba tužilaca je odbijena i potvrđena presuda Osnovnog suda u Sokocu broj 89 1 P 012787 06 P 2 od 15.10.2015.godine.

Blagovremenom revizijom drugostepenu presudu pobijaju tužiocu iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužilaca da im tuženi na ime naknade materijalne štete prouzrokovane nezakonitom registracijom, prenosom i prodajom njihovog suvlasničkog dijela akcija kupljenih u postupku prodaje državnog kapitala u preduzeću a.d. B. iz I. (u vrijeme prodaje: S.) S. isplati svakom iznos od 412.670,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 17.05.2006.godine kao dana podnošenja tužbe, pa do isplate i zahtjev za naknadu troškova postupka.

U postupku koji je prethodio donošenju prvostepene presude utvrđeno je da su tužioci zajedno sa D.Š., dana 27.08.2002. godine zaključili ugovor o zajedničkoj kupovini putem licitacije 30% državnog kapitala u preduzeću a.d. B. I.S., tako da zajednički nastupe i da u kupovini učestvuju sa jednakim dijelovima svaki sa po 1/3 (član 1. i 2. ugovora); da je prema Programu za privatizaciju državnog kapitala u preduzeću ODGP B., odobrena prodaja 30% ukupne vrijednosti državnog kapitala tog preduzeća čija je nominalna vrijednost utvrđena na dan 30.06.1998. godine 1.528.184 KM; da je tužioce u postupku licitacije i otkupa državnog kapitala zastupao D.Š., kome su tužioci dali punomoć za obavljanje tih radnji kako je ugovoreno (član 3. ugovora); da je 18.10.2002. godine između Direkcije ..., kao prodavca i zajedničkih učesnika D.Š. i tužilaca kao kupaca, zaključen ugovor o prodaji državnog kapitala u Preduzeću ODGP B. putem licitacije, za prodajnu cijenu 368.184,00 KM; da je članom 2. tog ugovora utvrđena obaveza kupaca na plaćanje iznosa od 268.184,00 KM, koji predstavlja razliku između prodajne cijene (od 368.184,00 KM) i uplaćenog depozita u iznosu od 100.000,00 KM, koji je izmiren dana 06.11.2002. godine; da je Direkcija tuženom dostavila obavještenje od 19.11.2002.godine (koje je tuženi zaprimio 22.05.2003. godine) o izvršenoj privatizaciji putem licitacije 30% državnog kapitala u ODGP B., što predstavlja 1.528.211 akcija u preduzeću i da je procenat učešća u kupovini G.Š., A.R. i D.Š. po 33,33%; da je na osnovu naloga za prenos hartija od vrijednosti koji je izdat od strane D.Š. dana 21.02.2003. godine, tuženi 03.03.2003. godine izvršio prenos 1.528.211 akcija sa računa dosadašnjeg vlasnika na račun novog vlasnika D.Š.; da je na osnovu ugovora između D.Š. i preduzeća Ž. d.o.o K. od 21.02.2005. godine izvršen prenos 1.270.000 akcija na preduzeće Ž. d.o.o K., nalogom za prenos hartija od vrijednosti od strane brokerske kuće ZKBR; da je 20.12.2002. godine između preduzeća d.o.o. Ž. Z., D.Š., G.Š., S.T. i A.R. zaključen ugovor kojim su se ugovorne strane sporazumjele da od ukupno procjenjene vrijednosti firme a.d. B., 23,50 % pripada preduzeću doo Ž. Z., a da preostali dio vrijednosti firme a.d. B. pripada D.Š.u, G.Š., S.T. i A.R. bez tačno utvrđenih dijelova.

Polazeći od naprijed navedenog činjeničnog utvrđenja, cijeneći obavještenje Direkcije od 19.11.2002. godine, upućeno tuženom, te sadržaj naloga za prenos hartija od vrijednosti od 21.02.2003. godine, prvostepeni sud zaključuje da je tuženi vršeci prenos akcija dana 03.03.2003. godine izvršio isti protivno odredbama člana 24. stav 1. i člana 28. stav 1. tačka 1. i 6. Pravilnika o registraciji i prenosu hartija od vrijednosti ("Službeni glasnik RS" broj 45/01, u daljem tekstu: Pravilnik).

Prvostepeni sud nalazi da tužioci nisu kod Centralnog registra hartija od vrijednosti imali otvorene račune za prenos hartija od vrijednosti saglasno odredbi člana 5. i 6.a. Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o hartijama od vrijednosti ("Službeni gladnik RS" broj 37/01), odnosno člana 8. Zakona o hartijama od vrijednosti ("Službeni gladnik RS" broj 4/02" - prečišćen tekst), tako da nisu bili registrovani kao vlasnici hartija od vrijednosti.

Cijeneći odredbe ugovora o prodaji državnog kapitala od 18.10.2002. godine, kao i sadržaj kasnije zaključenog ugovora od 20.12.2002. godine, kojim su se tužioci sporazumjeli da 23,50% od ukupno procjenjene vrijednosti preduzeća AD B. pripadne preduzeću Ž. K., prvostepeni sud zaključuje da su tužioci raspolagali dijelom kupljenog državnog kapitala u preduzeću B. tako što su izmijenili (smanjili) njihov procenat suvlasničkih dijelova iz ugovora o prodaji državnog kapitala, koji u ugovoru od 20.12.2002. godine nije utvrđen. Takođe, iz iskaza tužilaca, iskaza svjedoka D.Š., te zapisnika sa Skupštine akcionara AD B. od 21.12.2002. godine i 23.12.2002. godine, prvostepeni sud zaključuje da su tužioci, koji su bili prisutni na Skupštini akcionara, već tada bili upoznati da će D.Š. u Centralnom registru hartija od vrijednost na svoje ime prenijeti cjelokupan iznos akcija koji je stečen ugovorom o prodaji 30% državnog kapitala. Kako je 03.03.2003. godine izvršen upis akcija na D.Š., a tužba podnesena dana 17.05.2006.godine, prvostepeni sud zaključuje da je osnovan prigovor zastare potraživanja, obzirom da je tužba podnijeta po isteku roka od tri godine, propisanog odredbom člana 376. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/05, u daljem tekstu ZOO). Pored toga, po ocjeni prvostepenog suda, zahtjev tužilaca za naknadu štete u traženoj visini koja odgovara nominalnom iznosu akcija je neosnovan, imajući u vidu odredbu člana 189. ZOO, jer tužioci visinu tužbenog zahtjeva nisu mogli temeljiti na nominalnom iznosu vrijednosti akcija u momentu prodaje, kada su iste prodate za iznos od 368.184,00 KM, tako da nalazom i mišljenjem vještaka ekonomske struke nisu u smislu odredbe člana 7. u vezi sa odredbom člana 123. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, u daljem tekstu: ZPP) dokazali ni visinu tužbenog zahtjeva, iz kojih razloga je odbijen tužbeni zahtjev.

Drugostepeni sud je žalbu tužilaca odbio, prihvatajući kao pravilan zaključak prvostepenog suda da je potraživanje tužilaca zastarjelo, a da pored toga nisu dokazali ni visinu tužbenog zahtjeva.

Odluke nižestepenih sudova su pravilne iz slijedećih razloga:

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepenih sudova nije sporno da su tužioci zajedno sa D.Š., na osnovu ugovora zaključenog dana 27.08.2002. godine zajednički nastupali u postupku kupovine 30% državnog kapitala u preduzeću a.d. B. sa jednakim dijelovima svaki sa po 1/3, tako da su ugovorom koji je zaključen 18.10.2002. godine između Direkcije kao prodavca i zajedničkih učesnika D.Š. i tužilaca kao kupaca, kupili 30% državnog kapitala u Preduzeću ODGP B. za prodajnu cijenu 368.184,00 KM, što predstavlja ukupno 1.528.211 akcija, od čega je procenat učešća svakog kupca 33,33%. Plaćanjem iznosa od 268.184,00 KM, dana 06.11.2002. godine, koji predstavlja razliku između prodajne cijene i uplaćenog depozita u iznosu od 100.000,00 KM, izmirena je obaveza iz Aneksa ugovora o prodaji od 05.11.2002. godine.

Na osnovu naloga za prenos hartija od vrijednosti izdatog od strane D.Š. 21.02.2003. godine, tuženi je 03.03.2003. godine izvršio prenos svih 1.528.211 akcija, sa računa dosadašnjeg vlasnika na račun novog vlasnika D.Š., a kasnije, na osnovu ugovora između D.Š. i preduzeća Ž. d.o.o K. od 21.02.2005. godine izvršen je prenos 1.270.000 akcija na preduzeće Ž. d.o.o K., nalogom za prenos hartija od vrijednosti od strane brokerske kuće ZKBR.

Tužiocima smatraju da im je tuženi prouzrokovao materijalnu štetu nezakonitom registracijom, prenosom i prodajom njihovog suvlasničkog dijela akcija u preduzeću a.d. B. na D.Š., te traže da tuženi isplati svakom od tužilaca iznos od po 412.670,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja tužbe, pa do isplate.

Prema odredbi člana 172. stav 1. ZOO pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.

Odgovornost pravnog lica za rad njegovih organa u smislu navedene zakonske odredbe zavisi od definisanja pojma nezakonitog i nepravilnog rada. Nezakonit rad organa je rad koji je u suprotnosti sa zakonom i sa moralnom normom koja čini dio javnog poretka. Nepravilno je svako postupanje koje je suprotno pravilima struke koje odudara od uobičajene metode rada u državnom tijelu, postupanje mimo cilja koji je određen, suprotno zahtjevu koji bi normalnim obavljanjem službe trebalo ostvariti u javnom interesu. Ako se uporede pretpostavke odgovornosti pravnog lica iz člana 172. ZOO, nezakonit i nepravilan rad organa odgovara pojmu „dovoljno ozbiljne povrede“, a krivica, kao voljni elemenat, nije posebna pretpostavka odštetne odgovornosti pravnog lica i ona može biti samo dio procjene nezakonitosti i nepravilnosti rada organa.

Pravilno su nižestepeni sudovi pošli od toga da je u relevantnom periodu prodaju državnog kapitala putem licitacije vršila Direkcija kao prodavac državnog kapitala, na osnovu Programa za privatizaciju (odredba člana 45. Pravila licitacije i specijalne licitacije -“Službeni glasnik RS” broj: 8/02, u daljem tekstu: Pravila), a nakon prodaje obavještenje o privatizaciji dostavljala preduzeću čiji je državni kapital prodat na licitaciji, Centralnom registru hartija od vrijednosti i kupcu, u roku od 3 dana od dana evidentiranja priliva sredstava po osnovu uplate prodajne cijene na račun Direkcije.

Odredba člana 46. Pravila propisivala je da se svojina nad predmetom prodaje prenosi na kupca u trenutku kada je primljen cjelokupan iznos uplate po osnovu postignute prodajne cijene, dok ugovor sa obavještenjem služi kao osnov za sticanje prava svojine i ulazak u posjed predmeta prodaje (član 47.).

Takođe, Pravilnikom o registraciji i prenosu hartija od vrijednosti kod Centralnog registra hartija od vrijednosti (“Službeni glasnik RS” broj: 45/01), koji je bio na snazi u vrijeme upisa akcija i važio do 06.2.2005. godine, bilo je propisano da se prenos hartija od vrijednosti sa računa dosadašnjeg vlasnika na račun novog vlasnika vrši upisom u Centralnom registru, na osnovu naloga za prenos koga Centralni registar prima od pravnog lica ovlaštenog za poslovanje sa hartijama od vrijednosti, ili direktno od dosadašnjeg imaooca hartije (član 25. Pravilnika), a uz nalog za prenos hartija od vrijednosti obavezno se prilaže i označava broj i nominalna vrijednost, te vrsta-osnov prenosa, uz obavezu Centralnog registra da provjeri formalnu ispravnost primljenog naloga (član 27.), te ukoliko utvrdi da nalog ne sadrži sve podatke iz člana 25. Pravilnika, da takav nalog odbije.

Istina, postojala je i mogućnost da se kod Centralnog registra na ime i računu zajedničkog punomoćnika evidentira svojina hartija od vrijednosti za više vlasnika, a u takvom slučaju obaveza Centralnog registra je da se na računu zajedničkog punomoćnika naznače podaci o suvlasnicima i udjelu vlasništva na hartijama od

vrijednosti (član 22. Pravilnika). Međutim, tuženi nije postupio ni na ovaj način, već je kao vlasnika svih 1.528.184 akcija upisao D.Š.

Iz navedenih razloga pravilan je zaključak nižestepenih sudova da postoji nepravilno postupanje tuženog koje se ogleda u tome što je kao vlasnika svih 1.528.184 akcija upisao D.Š.

Da bi po odredbama čl. 154. i člana 155. ZOO postojala odgovornost nekog lica za naknadu štete, potrebno je da su ispunjene sljedeće zakonske pretpostavke: da šteta postoji, da je prouzrokovana protivpravnom radnjom ili propuštanjem, da se radnja ili propuštanje mogu pripisati u krivicu štetniku i da postoji uzročna veza između radnji, odnosno propuštanja i nastale štete.

Po ocjeni ovog suda tužioci nisu dokazali da su pretrpjeli štetu, pa tako ni visinu eventualne štete. Naime, iz utvrđenja nižestepenih sudova proizlazi da je preostali dio kupoprodajne cijene državnog kapitala od 264.184,00 KM uplaćen 06.11.2002. godine, sredstavima stare devizne štednje u iznosu od 147.501,20 KM, te da je iznos od 147.501,20 KM naplaćen iz bankarske garancije koju je D.Š. dalo preduzeće Ž.. Dakle, u vrijeme zaključenja ugovora o prodaji državnog kapitala tužioci nisu učestvovali svojim sredstvima u plaćanju ovog iznosa, pa ni D.Š., koji je kasnije (po sudskom poravnanju zaključenom 24.01.2005. godine u predmetu P-70/04) izmirio svoj dug prema preduzeću Ž..

To potvrđuje i ovjerena izjava tužilaca i D.Š. od 20.11.2002. godine, u kojoj se odriču svog dijela u preduzeću AD B. u iznosu od 147.675,00 KM u korist preduzeća Ž.Z.. Nakon toga, tužioci su 20.12.2002. godine, zajedno sa D.Š., Ž. Z. i S.T., zaključili i ugovor kojim su se sporazumjeli da od ukupno procjenjene vrijednosti firme AD B. 23,50% pripada Ž.Z., a da preostali dio vrijednosti pripada ostalim ugovaračima bez tačno utvrđenih dijelova.

Tužioci nisu dokazali ni da su učestvovali u plaćanju iznosa od 100.000,00 KM koji je dat od strane D.Š. na ime uplate depozita u postupku licitacije. Kod takvog stanja stvari pravilno je primjenom pravila o teretu dokazivanja iz člana 7. i 123. ZPP, zaključiti da tužioci nisu dokazali da su pretrpjeli štetu, pa tako ni visinu iste, zbog čega je tužbeni zahtjev pravilno odbijen.

Valja ukazati da se revizijom osnovano osporava zaključak nižestepenih sudova da su tužioci saznali da će D.Š. biti upisan kao vlasnik akcija imali na sjednici Skupštine akcionara 21.12.2002. godine, te da je tako, protekom roka od tri godine iz 376. ZOO potraživanje tužilaca zastarjelo, budući da su tužbu podnijeli 17.05.2006. godine.

Naime, u zapisnicima sa Skupštine akcionara AD B. I.S. od 21.12.2002. godine (III sjednica) i od 23.12.2002. godine (IV sjednica) nema konstatacije o tome da tužioci prisustvuju sjednici skupštine. U odsustvu drugih dokaza, ne bi bilo pravilno o tome zaključiti samo na osnovu iskaza svjedoka D.Š., kada se ima u vidu da je tužilac A.R. prisustvo sjednici Skupštine negirao, kao i tužilac G.Š., koji u iskazu na ročištu od 17.04.2007. godine prvobitno nije negirao da je bio na Skupštini akcionara na kojoj je izabran u Upravni odbor (21.12.2002. godine) u čijem radu je učestvovao, dok je suprotno iskazao na ročištu 15.09.2015. godine, kada je naveo da je bio jednom na

Skupštini akcionara i to na prvoj sjednici, odnosno da je tužioce na prvoj sjednici Skupštine zastupao punomoćnik D.Š.

Zbog toga se kao momenat saznanja tužilaca za činjenicu da je tuženi izvršio upis D.Š. kao jedinog vlasnika akcija stečenih kupovinom državnog kapitala, ne može uzeti sjednica Skupštine akcionara, kako su zaključili nižestepeni sudovi, pa ni da je predmetno potraživanje tužilaca zastarjelo, posebno kada se ima u vidu da je upis akcija na D.Š. izvršen 03.3.2003. godine, a da do momenta podnošenja tužbe 17.5.2006. godine nije protekao objektivni rok iz člana 376. ZOO.

Međutim, navedeni pogrešan zaključak nižestepениh sudova o zastarjelosti potraživanja nije od uticaja na pravilnost pobijane presude, kada se ima u vidu da tužioci nisu dokazali da im je u smislu odredbe člana 154. i 155. ZOO, upisom D.Š. kao jedinog imaoца državnog kapitala od strane tuženog, prouzrokovana šteta, slijedom čega je tužbeni zahtjev tužilaca pravilnom primjenom materijalnog prava iz tog razloga valjalo odbiti.

Slijedom navedenog, o reviziji tužilaca odlučeno je kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Na osnovu odredbe člana 397. stav 1, a u vezi sa članom 387. stav 1. ZPP odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 4.387,50 KM, jer sastavljanje istog nije bilo nužno za uspjeh u revizijskom postupku.

Predsjednik vijeća
Darko Osmić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarne
Amila Podrašćić